

QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC VĂN HÓA ỨNG XỬ CHO HỌC SINH CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG HUYỆN VĨNH LINH, TỈNH QUẢNG TRỊ

ĐẶNG THỊ THÚY AN¹, TRẦN VĂN HIẾU²

¹ Trường THPT Bến Hải, Quảng Trị

² Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

Tóm tắt: Giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh Trung học phổ thông đang là một yêu cầu cấp thiết trong đổi mới toàn diện giáo dục hiện nay. Nâng cao chất lượng quản lý hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh Trung học phổ thông là nhiệm vụ quan trọng đối với các nhà quản lý. Bài viết đề cập đến thực trạng quản lý hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh các trường Trung học phổ thông huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị. Trên cơ sở đó đề xuất các biện pháp quản lý hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh nhằm góp phần nâng cao chất lượng giáo dục của nhà trường.

Từ khoá: Văn hoá ứng xử, giáo dục, Trung học phổ thông, huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị.

1. MỞ ĐẦU

Bất kỳ một quốc gia nào trên thế giới cũng đều phải xây dựng cho mình một nền văn hóa riêng biệt và độc đáo, trong đó có văn hóa ứng xử. Văn hóa ứng xử (VHUX) thể hiện tâm giáo dục của mỗi cá nhân, gia đình và xã hội. Văn hóa ứng xử là cách đối nhân xử thế thích hợp giữa người với người trong cuộc sống; nó không chỉ tạo dựng mối quan hệ với người xung quanh mà còn thể hiện tư cách, phẩm chất của mỗi cá nhân.

Văn hóa ứng xử là yếu tố tâm lý-xã hội tạo thành văn hóa nhà trường, tạo điều kiện cho sự phát triển nhân cách và thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện cho học sinh. Tuy nhiên, từ khi đất nước ta chuyển sang nền kinh tế thị trường, mặt trái của xu thế toàn cầu hóa và cơ chế thị trường đã tác động mạnh mẽ đến thế hệ trẻ mà hậu quả của nó đã được Đảng ta nhận định trong Nghị quyết lần thứ II của BCH TW khóa VIII là: “Đặc biệt đáng lo ngại một bộ phận thanh thiếu niên, học sinh có tình trạng suy thoái về đạo đức, mờ nhạt về lý tưởng, theo lối sống thực dụng, thiếu hoài bão lập thân, lập nghiệp vì tương lai của bản thân và đất nước” [1]. Thực hiện Nghị quyết của Ban chấp hành Trung ương Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục [2], [3], Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Đề án “*Xây dựng văn hóa ứng xử trong trường học*”, trong đó có đánh giá, văn hóa ứng xử của học sinh - sinh viên (HSSV) hiện nay còn nhiều hạn chế, yếu kém. HSSV đang có biểu hiện suy thoái, lệch lạc về phẩm chất, đạo đức, lối sống: thiếu trung thực, trách nhiệm với bản thân, gia đình và nhà trường; vô lễ với cha mẹ, thầy cô giáo và người lớn tuổi; thờ ơ, vô cảm trước nỗi đau của người khác, thấy đúng không dám bảo vệ, thấy sai trái không dám đấu tranh... [4].

Các trường THPT huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị cũng không đứng ngoài thực trạng đó. Một bộ phận học sinh có biểu hiện lệch lạc về hành vi, lối sống; thiếu những hành vi ứng xử đẹp, thiếu suy nghĩ trong lời nói và không có tính tự chủ dễ bị lôi cuốn vào những việc xấu. Xuất phát từ thực tế trên, việc nâng cao công tác quản lý hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh các trường THPT huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị là thực sự cần thiết trong giai đoạn đổi mới toàn diện giáo dục hiện nay.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Để đánh giá thực trạng quản lý hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử cho học sinh ở các trường THPT huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị, chúng tôi tiến hành khảo sát bằng phiếu hỏi trên 44 cán bộ quản lý (CBQL) và giáo viên chủ nhiệm (GVCN), 300 học sinh ở các trường THPT Bến Hải, THPT Vĩnh Linh và THPT Cửa Tùng trên địa bàn huyện Vĩnh Linh.

Thời gian khảo sát: Tháng 1- tháng 3, năm 2018.

Kết quả khảo sát được xử lý bằng phần mềm Excel.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Thực trạng quản lý hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh các trường Trung học phổ thông huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị

3.1.1. Thực trạng quản lý việc xây dựng nội dung, kế hoạch giáo dục

Bảng 1. Thực trạng quản lý việc xây dựng nội dung, kế hoạch giáo dục

TT	Nội dung	Đánh giá của CBQL, GV (N=44)							
		Tốt		Khá		TB		Yếu	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Xây dựng kế hoạch QL nội dung GD VHUX của lãnh đạo nhà trường	5	11.4	15	34.1	24	54.5	0	0
2	Xây dựng kế hoạch QL việc tổ chức thực hiện GD VHUX của các lực lượng GD trong nhà trường	4	9.1	24	54.5	16	36.4	0	0
3	Xây dựng kế hoạch bồi dưỡng nâng cao năng lực tổ chức hoạt động cho đội ngũ GV	6	13.6	15	34.1	23	52.3	0	0
4	Xây dựng kế hoạch phối hợp giữa các lực lượng trong việc GD VHUX cho HS	5	11.4	20	45.5	19	43.1	0	0
5	Xây dựng kế hoạch sử dụng kinh phí, đầu tư CSVC cho hoạt động GD VHUX	7	15.9	20	45.5	17	38.6	0	0
6	Xây dựng kế hoạch kiểm tra, đánh giá việc thực hiện hoạt động GD VHUX theo nội dung chương trình, kế hoạch	4	9.1	17	38.6	23	52.3	0	0

Kết quả thống kê ở bảng 1 cho thấy, việc quản lý kế hoạch, nội dung GD VHUX của lãnh đạo nhà trường đạt mức “Trung bình” (55%), chỉ 45% ý kiến đánh giá mức khá và tốt. Chúng tôi nhận thấy việc quản lý xây dựng kế hoạch, nội dung GD VHUX chưa thực sự được BGH nhà trường quan tâm. Hầu hết các nội dung điều tra đều được CBQL nhà trường đánh giá ở mức độ bình thường và chưa tốt; kế hoạch hoạt động GD VHUX chủ yếu là lồng ghép vào các kế hoạch khác của nhà trường.

3.1.2. Thực trạng quản lý các hình thức hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử

Bảng 2. Thực trạng quản lý các hình thức hoạt động GD VHUX cho HS

TT	Hình thức GD VHUX	CBQL - GV		Học sinh		Chung	
		SL	%	SL	%	SL	%
1	Thông qua dạy học trên lớp	6	13.6	27	9.0	33	11.3
2	Thông qua môn giáo dục công dân	8	18.2	44	14.7	52	16.5
3	Thông qua các hoạt động ngoài giờ lên lớp	10	22.7	74	24.6	84	23.6
4	Thông qua công tác chủ nhiệm lớp	11	25.0	95	31.7	106	28.3
5	Thông qua hoạt động Đoàn	5	11.5	39	13.0	44	12.3
6	Thông qua việc tự tu dưỡng, rèn luyện của bản thân	4	9.0	21	7.0	25	8.0
	Số lượng khảo sát	44	100	300	100	344	100

Kết quả khảo sát cho thấy, hình thức GD VHUX thông qua công tác chủ nhiệm lớp là hiệu quả nhất (28.3%), tiếp theo là thông qua hoạt động ngoài giờ lên lớp (23.6%). Cần phải tập trung các biện pháp để tăng cường và nâng cao hiệu quả giáo dục VHUX cho học sinh thông qua hoạt động dạy học trên lớp, thông qua dạy học bộ môn giáo dục công dân, nhất là việc phát huy vai trò của hoạt động Đoàn.

3.1.3. Thực trạng quản lý đội ngũ thực hiện hoạt động giáo dục VHUX

Kết quả khảo sát ở bảng 3 cho thấy, nhìn chung BGH các trường trên địa bàn huyện Vĩnh Linh đều có những sự quan tâm nhất định đến công tác quản lý đội ngũ thực hiện GD VHUX cho HS. Tuy nhiên, bên cạnh đó, việc chỉ đạo GV, Đoàn trường lập kế hoạch, xây dựng các nội dung, hình thức tổ chức hoạt động GD VHUX mức độ thực hiện “Trung bình” là 52.4%; chỉ đạo, tổ chức thực hiện, theo dõi giám sát, kiểm tra việc GVBM tích hợp, lồng ghép GD VHUX cho HS vào môn học là 57%. Điều này cho chúng ta thấy một thực tế BGH nhà trường chỉ đạo các tổ, nhóm chuyên môn thực hiện tích hợp GD VHUX vào bài dạy và trong giờ sinh hoạt lớp chưa tốt. Đoàn trường chỉ đạo hoạt động NGLL chưa quan tâm nhiều đến nội dung chương trình và hình thức tổ chức hoạt động GD VHUX. BGH chưa có kế hoạch cụ thể bồi dưỡng, nâng cao kỹ năng

và nghiệp vụ tổ chức cho GVBM, GVCN, cán bộ Đoàn; chưa sâu sát trong chỉ đạo thực hiện, chưa có tiêu chí kiểm tra, đánh giá rõ ràng.

Bảng 3. Thực trạng quản lý đội ngũ thực hiện GD VHUX

TT	Nội dung	Đánh giá của CBQL, GV (N=44)							
		Tốt		Khá		TB		Yếu	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Chỉ đạo GV, Đoàn trường lập kế hoạch, xây dựng các nội dung, hình thức tổ chức hoạt động GD VHUX	4	9.0	17	38.6	23	52.4	0	0
2	Chỉ đạo, tổ chức thực hiện, theo dõi giám sát, kiểm tra việc tích hợp, lồng ghép GD VHUX vào môn học	6	13.5	13	29.5	25	57	0	0
3	Chỉ đạo, tổ chức thực hiện, theo dõi, giám sát, kiểm tra việc GVCN GD VHUX cho HS thông qua các hoạt động GD	19	43.2	24	54.5	1	2.3	0	0
4	Chỉ đạo, tổ chức thực hiện, theo dõi, giám sát, kiểm tra BCH Đoàn trường GD VHUX thông qua các hoạt động của Đoàn, hoạt động NGLL	15	34	20	45.5	9	20.5	0	0

3.1.4. Thực trạng quản lý các lực lượng tham gia hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử

Bảng 4. Các lực lượng trong nhà trường tham gia công tác GD VHUX cho HS

TT	Lực lượng tham gia GD VHUX	Tán thành (%)	Xếp thứ
1	Ban giám hiệu	77.3	4
2	GV chủ nhiệm lớp	93.2	1
3	GV bộ môn	70.5	5
4	Đoàn trường	81.8	2
5	Ban nền nếp	79.5	3
6	Nhân viên hành chính	34.1	7
7	Tự giáo dục của HS	68.1	6

Từ kết quả trên, chúng tôi nhận thấy: lực lượng tham gia thường xuyên trong công tác GD VHUX trong nhà trường là: BGH, GV chủ nhiệm, Đoàn trưởng, Ban nề nếp, GV bộ môn. Lực lượng rất ít tham gia công tác GD VHUX cho HS là nhân viên hành chính.

3.1.5. Thực trạng quản lý công tác kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động GD VHUX

Bảng 5. Thực trạng quản lý công tác kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động GD VHUX

TT	Nội dung	Đánh giá của CBQL, GV							
		Tốt		Khá		TB		Yếu	
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
1	Kiểm tra việc xây dựng kế hoạch hoạt động GD VHUX thông qua hồ sơ sổ sách	11	25	26	59.1	7	15.9	0	0
2	Kiểm tra thường xuyên việc thực hiện kế hoạch hoạt động GD VHUX của các lực lượng GD trong nhà trường	5	11.4	13	29.5	26	59.1	0	0
3	Kiểm tra đột xuất việc thực hiện kế hoạch hoạt động GD VHUX của các lực lượng GD trong nhà trường	1	2.3	6	13.6	37	84.1	0	0
4	Kiểm tra việc lồng ghép nội dung GD VHUX thông qua chủ đề HĐ GD NGLL	7	15.9	24	54.5	13	29.5	0	0
5	Kiểm tra việc phối hợp giữa các lực lượng GD thực hiện hoạt động GD VHUX	6	13.6	22	50	16	36.4	0	0
6	Kiểm tra đánh giá kết quả hoạt động GD VHUX thông qua kết quả rèn luyện của HS	7	15.9	28	63.6	9	20.5	0	0

Kết quả khảo sát giúp chúng tôi nhận định rằng công tác kiểm tra, đánh giá hoạt động GD VHUX hiện nay đã được lãnh đạo các trường quan tâm. Tuy nhiên, việc triển khai thực hiện công tác kiểm tra, đánh giá, nhất là tiến hành kiểm tra đột xuất thực hiện chưa tốt. Hầu hết các trường chưa xây dựng lực lượng kiểm tra. Chứng tỏ việc kiểm tra, đánh giá vẫn chưa được đều tay và chặt chẽ. Công tác kiểm tra kế hoạch hoạt động GD VHUX chủ yếu chỉ thông qua hồ sơ sổ sách; việc kiểm tra thường xuyên và đột xuất của BGH về việc thực hiện kế hoạch GD VHUX của các lực lượng GD còn hạn chế.

3.2. Biện pháp quản lý hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh các trường Trung học phổ thông huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị

Để nâng cao chất lượng hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử cho học sinh các trường Trung học phổ thông huyện Vĩnh Linh, tỉnh Quảng Trị, trong phạm vi bài viết này, chúng tôi tập trung đề xuất một số biện pháp cơ bản sau:

3.2.1. Nâng cao nhận thức cho các lực lượng giáo dục về tầm quan trọng của quản lý hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử

Nhận thức quyết định đến động cơ, động cơ quyết định đến mục đích hoạt động. Nhận thức là yếu tố đầu tiên của mọi quá trình hoạt động, nó có ý nghĩa quyết định đến sự thành công hay thất bại của công việc. Có nhận thức đúng thì mới có hành động đúng.

Việc nâng cao nhận thức được thực hiện thông qua việc phổ biến, học tập, tập huấn về nội dung GD VHUX, thông qua các buổi hội thảo chuyên đề, sinh hoạt ngoại khóa được nhà trường tổ chức... và cần được thực hiện ở mọi lực lượng tham gia GD VHUX trong và ngoài nhà trường.

3.2.2. Xây dựng nội dung, chương trình và kế hoạch hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh thực tế các nhà trường

Hiệu trưởng nhà trường căn cứ vào tình hình thực tế để xác định mục tiêu, nội dung, hình thức tổ chức hoạt động GD VHUX. Sau mỗi học kỳ, năm học, nhà quản lý nhìn nhận lại những kết quả đã đạt được, xem xét những nguyên nhân của những thành công và hạn chế của quá trình thực hiện. Từ đó điều chỉnh mục tiêu, con đường, biện pháp, cách thức và các điều kiện; phát huy ưu điểm và khắc phục những tồn tại trong quá trình thực hiện kế hoạch.

3.2.3. Phát huy vai trò của các tổ chức và các lực lượng trong nhà trường trong hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử cho HS

Hội đồng sư phạm nhà trường là tập thể CB, GV, NV của nhà trường, là đội ngũ nòng cốt thực thi những hoạch định của Hiệu trưởng. Tổ chuyên môn là bộ phận nòng cốt thực hiện các hoạt động GD VHUX trong nhà trường. Đoàn thanh niên là một bộ phận đặc lực hình thành HS lý tưởng sống đẹp, lối sống lành mạnh có văn hóa. Công đoàn là một trong những tổ chức đoàn thể có thể hỗ trợ đặc lực cho Hiệu trưởng, vận động công đoàn viên thực hiện tốt chức năng “tham, vấn, vận, xây” nét văn hóa trong nhà trường.

3.2.4. Phát huy vai trò của đội ngũ giáo viên chủ nhiệm lớp - lực lượng nòng cốt trong hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh

Muốn hiểu biết tâm lý HS, GVCN cần quan sát vào hoạt động thực tế của HS ở lớp học, cộng đồng, gia đình... Trong các giờ sinh hoạt lớp, GVCN cần kết hợp tổ chức sinh hoạt theo chuyên đề về GD kỹ năng sống nói chung và VHUX nói riêng. Phối hợp với GV bộ môn và hoạt động các tổ chức đoàn thể góp phần giáo dục kỹ năng sống cho HS thông qua hoạt động giao lưu, tham quan về nguồn...

3.2.5. Đa dạng hoá các hình thức tổ chức hoạt động giáo dục văn hóa ứng xử cho HS

Hiệu trưởng đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền về ý nghĩa, tác dụng của các hình thức GD VHUX đến HS, đội ngũ GV, Hội cha mẹ HS của trường. Tiếp tục hướng dẫn học sinh cách thức thể hiện tinh thần yêu nước, tôn trọng giá trị lịch sử, truyền thống văn hóa tốt đẹp qua việc hát Quốc ca và lễ Chào cờ. Tăng cường tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao, các hoạt động NGLL để tập hợp thu hút và GD toàn diện đối với HS. Xây dựng và triển khai bộ quy tắc ứng xử văn hóa trong trường học.

3.2.6. Đẩy mạnh công tác phối hợp giữa nhà trường - gia đình - xã hội trong hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử cho HS

Điều 93 - chương VI, Luật GD năm 2005 nêu rõ trách nhiệm của nhà trường: “Nhà trường có trách nhiệm chủ động phối hợp giữa gia đình và xã hội để thực hiện mục tiêu, nguyên lý giáo dục” [5]. Do đó, nhà trường cần quản lý tổ chức giảng dạy và các hoạt động GD khác theo mục tiêu, chương trình GD nhằm rèn luyện và hình thành cho HS kỹ năng sống, kỹ năng thực hành, năng lực thực tiễn.

Điều 94 và 97-chương VI, Luật GD năm 2005 nêu rõ về trách nhiệm của gia đình và trách nhiệm của xã hội. Như vậy, mối quan hệ giữa gia đình-nhà trường-xã hội có ý nghĩa là môi trường sống, môi trường GD suốt đời đối với HS. Sự phối hợp giữa các lực lượng GD trong và ngoài nhà trường thường xuyên, chặt chẽ sẽ có hiệu quả thiết thực trong việc nâng cao chất lượng GD VHUX cho HS.

3.2.7. Tăng cường công tác kiểm tra, đánh giá hoạt động giáo dục văn hoá ứng xử cho HS

Để đảm bảo tính khách quan, công bằng, Hiệu trưởng phải xây dựng các tiêu chí đánh giá thật cụ thể và được lượng hoá bằng điểm. Xây dựng kế hoạch và tiến hành tổng kết kiểm tra, đánh giá. Trên cơ sở tổng kết, đánh giá rút kinh nghiệm, Hiệu trưởng kịp thời điều chỉnh, tổ chức khắc phục những bất cập, yếu kém. Từ đó xây dựng kế hoạch GD VHUX cho năm học sau phù hợp hơn với điều kiện tình hình thực tế của nhà trường.

Các biện pháp này cần phải được thực hiện một cách đồng bộ và linh hoạt.

4. KẾT LUẬN

Văn hoá ứng xử là những tiêu chuẩn, nguyên tắc được XH thừa nhận, quy định hành vi, quan hệ của con người đối với nhau và đối với XH. Để hình thành và phát triển nhân cách cho học sinh thì nhà trường phải tổ chức các hoạt động giáo dục toàn diện, trong đó công tác GD VHUX giữ vai trò quan trọng hàng đầu. Tuy nhiên, so với yêu cầu đối mới GD hiện nay, giáo dục THPT huyện Vĩnh Linh vẫn còn nhiều hạn chế, trong đó có chất lượng GD VHUX. Từ nghiên cứu lý luận và khảo sát thực trạng quản lý hoạt động GD VHUX cho HS các trường THPT huyện Vĩnh Linh trong những năm học vừa qua, chúng tôi đề xuất 7 biện pháp quản lý nhằm nâng cao hoạt động GD VHUX cho HS. Các biện pháp đó nếu được thực hiện đồng bộ sẽ góp phần tích cực trong việc nâng cao chất lượng GD VHUX cho HS trên địa bàn huyện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Ban Chấp hành Trung ương (1996). *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 2 khóa VIII về định hướng chiến lược phát triển giáo dục-đào tạo trong thời kỳ công nghiệp hóa-hiện đại hóa và nhiệm vụ đến năm 2000*, số 02-NQ/TW ngày 24/12/1996, Hà Nội.
- [2] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013, HN.
- [3] Ban Chấp hành Trung ương (2014). *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 9 khóa XI về Xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững*, số 33-NQ/TW ngày 09/6/2014, Hà Nội.
- [4] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Đề án “Xây dựng văn hóa ứng xử trong trường học.”*
- [5] Quốc hội (2005), *Luật Giáo dục*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

Title: MANAGEMENT OF BEHAVIORAL CULTURE EDUCATION ACTIVITIES FOR STUDENTS OF HIGH SCHOOLS IN VINH LINH DISTRICT, QUANG TRI PROVINCE

Abstract: Behavioral culture education for high school students is an urgent requirement in the current comprehensive educational reform. Improving the quality of management of behavioral education for high school students is an important task for managers. This article deals with the current state of management of behavioral education for high school students in Vinh Linh district, Quang Tri province. On that basis, measures should be taken to improve the quality of management of behavioral education for students in general and the quality of education of the school in particular.

Keywords: Behavioral culture; education; high school; Vinh Linh district; Quang Tri province